

Yunus Emre ÇEKİCİ¹

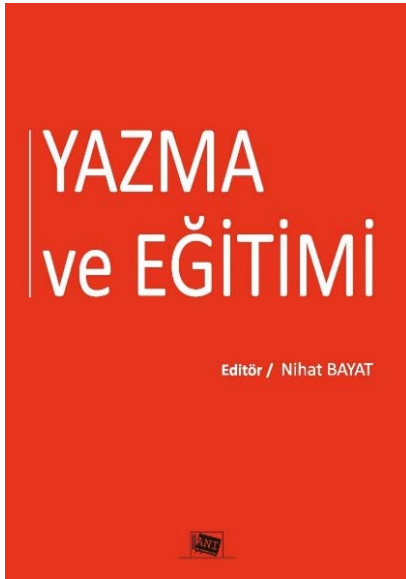
Makale Türü: Kitap İncelemesi

Başvuru Tarihi: 09.07.2020

Kabul Tarihi: 08.10.2020

Atf İçin: Çekici, Y. E. (2020). Kitap incelemesi: Yazma ve eğitimi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 4(4), 411-413.

KİTAP İNCELEMESİ: YAZMA VE EĞİTİMİ

İnsan, anlatma arzusu taşıyan bir varlıktır. Yaşadıklarını, düşüncelerini, hayallerini anlatmak; insanın hem varoluş koşulları arasındadır hem de onu doğadaki diğer canlılardan ayıran özelliklerden biridir. Tarihî araştırmalar gösteriyor ki insan, bu varoluşsal niteliğini uzun bir dönem sadece söz ile yani konuşarak gerçekleştirmiştir. Daha sonraki dönemlerde sözün sınırlılıklarını aşma çabası, insanın yazıyı keşfetmesini ve yazma eylemini öğrenmesini sağlamıştır. Yazma becerisi, insanın insanlaşma tarihine eşlik eden bir beceri olmuştur.

Yazma, insanın bir yandan kendini anlatmasına bir yandan da kalıcılılaşmasına olanak tanıyan ve birçok farklı değişkenin etkisiyle biçimlenen karmaşık bir beceridir. Bugün ortaya çıkan sosyal gelişmeler, yazma becerisinin önemini giderek artmasına zemin hazırlamaktadır. Henüz ilk çeyreğini yaşadığımız 21. Yüzyıl, insanların yazma becerisini etkili bir biçimde kullanmasını gerektiren

¹İnceleyen Hakkında

Yunus Emre Çekici, lisansını 2010 yılında Mersin Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde tamamladı. Aynı üniversitede, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında yüksek lisansını 2014 yılında bitirdi. MEB’de beş yıl Türkçe öğretmeni olarak çalıştı. 2016’dan bu yana Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak çalışıyor. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, okuma eğitimi ve çocuk edebiyatı alanlarında akademik çalışmalar yapıyor. yecekici@atu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0247-3779

gelişmelerle doludur. Ancak yapılan araştırmalar, gerek ana dili gerek de yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin yazma becerisinde çeşitli sorunlar yaşadığını göstermektedir. Bu bağlamda yazma becerisinin nasıl geliştirileceği ve öğrencilerin yazma sorunlarının nasıl aşılacağı, Türkçe öğretmeni yetiştirme sürecinin odağında yer alan konulardan biridir. Bu kapsamda son yıllarda Türkçe eğitimi alanında yazma eğitimiyle ilgili dikkate değer kitapların yayımlandığı görülmektedir. Bu kitaplardan biri de Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde akademik çalışmalarını sürdüren Doç. Dr. Nihat Bayat'ın editörlüğünde hazırlanan “Yazma ve Eğitimi” başlıklı kitaptır. Söz konusu kitap hem yazmanın doğasını, yani yazmayı oluşturan ve etkileyen öğeleri ele almakta hem de yazmanın nasıl öğretilmesi üzerine ayrıntılı bir inceleme sunmaktadır. 2019 yılında Anı Yayıncılık tarafından yayımlanan kitap, on üç bölümden oluşmaktadır. Aşağıda, bu bölümler özetlenmektedir.

Kitapta yer alan birinci bölüm “Yazma Modelleri” başlığını taşımaktadır. Nihat Bayat tarafından kaleme alınan bu bölümde, yazma sürecinin aşamalarını ve yazmayı etkileyen öğeleri bütüncül bir yaklaşımla betimleyen yazma modelleri tanıtılmıştır. Kronolojik bir sırayla dokuz ayrı yazma modelinin benzerlikleri ve farklılıkları karşılaştırılmış, böylece yazmanın doğası hakkında okura kapsayıcı bir bakış açısı sunulmaya çalışılmıştır.

“Metin Yapılandırma Modeli” başlıklı ikinci bölüm, Kadir Yalınkılıç tarafından kaleme alınmıştır. Bu bölümde metnin toplumsal göstergebilim açısından değeri üzerinde durulmuş, metin yapılandırma sürecinde küçük ve büyük ölçekli yapıların nasıl oluşturulduğu tanıtılmıştır. Ayrıca bu bölümde yazılı bir metni inşa ederken üstyapısal niteliklerin önemine değinilmiş ve metinsellik ölçütlerinden bağlaşıklık ve tutarlılık öğelerinin rolü ele alınmıştır.

Hakan Ülper tarafından kaleme alınan “Yazma Süreci” başlıklı üçüncü bölümde yazma becerisi, bilişsel bir süreç olarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda yazılı metin üretim sürecine etki eden bilişsel öğeler, Flower ve Hayes modeli temel alınarak bütüncül bir yaklaşımla ele alınmıştır.

İ. Seçkin Aydın tarafından yazılan “Yazmanın Planlanması” başlıklı dördüncü bölümde yazma sürecinin önemli bir aşamasını oluşturan hazırlık aşaması hakkında bilgiler verilmiştir. Bu bölümde yazma sürecinde planlamanın önemi, planlama türleri ve stratejileri, planlamada karşılaşılabilecek olası sorunlar hem kuramsal açıklamalarla hem de uygulama örnekleriyle ele alınmıştır.

Gökhan Çetinkaya ve Buket Aslandağ tarafından kaleme alınan “Taslak Metin Geliştirme” başlıklı beşinci bölümde, taslak metnin nasıl bir düzen içinde oluşturulması gerektiği üzerinde durulmuştur. Taslak metin oluşturma “giriş”, “tez tümcesi”, “konu tümcesi”, “destekleyici tümceler” ve “sonuç” olmak üzere beş başlık altında tanıtılmıştır. Kuramsal açıklamaların yanı sıra, çeşitli örneklerle taslak metin geliştirme süreci somutlaştırılmıştır.

Kitabın altıncı bölümü “Gözden Geçirme ve Düzeltme” başlığını taşımaktadır. Gökhan Çetinkaya tarafından yazılan bu bölümde, yazma sürecinin ön aşamalarından olan gözden geçirme ve düzeltme aşaması tanıtılmıştır. Bu kapsamda gözden geçirme modelleri ve türleri ele alınmış; öğrencilerin gözden geçirme becerileri üzerinde durulmuştur.

“Yazılı Metinleri Ölçme ve Değerlendirme” başlıklı yedinci bölüm, Hakan Ülper tarafından kaleme alınmıştır. Bu bölüm, öğrencilerin yazma becerisindeki yeterliklerini ölçmek ve değerlendirmek amacıyla yapılabilecek uygulamalarla ilgilidir. Ürün odaklı ölçme ve

değerlendirme yaklaşımıyla sınırlandırılan bu bölümde, yazılı metni ölçme araçlarının geçerliği ve güvenilirliği üzerinde durulmuştur

Sekizinci bölüm, “Anadilinde ve Yabancı Dilde Yazma” başlığını taşımaktadır. Demet Yaylı ve Derya Yaylı tarafından hazırlanan bu bölümde, günümüz dil sınıflarının çoklu / farklı dilsel geçmişe sahip öğrencilerden oluştuğu gerçeğinden hareketle, anadili ve yabancı dildeki yazma sürecinde ortaya çıkan benzerlik ve farklılıklar karşılaştırmalı bir biçimde çözümlenmiştir.

“Yazma Becerisinin Önemi” başlıklı dokuzuncu bölüm, Şükran Dilidüzgün tarafından yazılmıştır. Bu bölümde yazma becerisinin önemi ve yazma becerisinin diğer dil becerileriyle (dinleme, konuşma, okuma) ilişkisi açıklanmıştır. Ayrıca bu bölümde Türkçe öğretim programlarında yazma becerisinin yeri üzerinde durulmuş, Türkçe öğretim programlarında yer alan yazma yöntem ve teknikleri açıklanmış, ardından da yazma eğitiminde değerlendirme başlığı açıklanmıştır.

“Yazmaya İlişkin Yanılgılar ve Yaygın Hatalar” başlıklı onuncu bölüm, Ergün Hamzadayı tarafından kaleme alınmıştır. Bu bölümde yazma başarısını engelleyen öğeler tanıtılmış; yazma hataları, öğrenci metinlerinden örneklerle somutlaştırılmış; ardından bu hataları düzeltmeye yönelik çeşitli etkinlik önerileri sunulmuştur.

Ergün Hamzadayı tarafından yazılan on birinci bölüm “Yazılı Anlatım Biçimleri” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde metin oluşturma sürecinde yararlanılabilecek çeşitli anlatım biçimlerinin anlamsal, yapısal ve dilsel nitelikleri açıklanmış ve çeşitli örnek metinlerle bu anlatım biçimleri somutlaştırılmıştır. Betimleyici anlatım, tartışmacı anlatım, açıklayıcı anlatım, öyküleyici anlatım, bu bölümde ele alınan anlatım biçimleridir.

Kitabın “Yaratıcı Yazma” başlıklı on ikinci bölümü, Günseli Orhon tarafından kaleme alınmıştır. Bu bölümde yaratıcı yazmanın ayırt edici nitelikleri üzerinde durulmuş, yaratıcı yazma için uygun ortam ve kaynaklar tanıtılmıştır.

Derya Yıldız tarafından yazılan “Yazmayla İlgili Psikolojik Nitelikler” başlıklı son bölümde; yazma sürecini etkileyen bilgi birikimi, çalışma belleği, güdü, kaygı ve tutum gibi psikolojik / bireysel nitelikler bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmiştir. Böylece yazma eğitiminde psikolojik niteliklerin hesaba katılması gerektiği vurgulanmıştır.

“Yazma ve Eğitimi” başlıklı kitap, editörün ön sözde belirttiği gibi yazma becerisine ilişkin hem kuramsal hem de uygulamalı bilgileri açıklayarak bu doğrultuda bir farkındalık oluşturmayı amaç edinmektedir. On üç bölümden oluşan kitabın ilk yedi bölümünde yazma sürecini etkileyen ve oluşturan öğeler ele alınırken son altı bölüm daha çok uygulama aşamasına yöneliktir. Kitabın temel niteliği, yazmayı üründen çok bir süreç olarak değerlendirmesidir. Bu yönüyle kitap, yazmayı sadece ürüne indirgeyen geleneksel yaklaşımlardan ayrılmakta ve kitapta yazma sürecinin bileşenleri, ayrıntılı bir biçimde tartışmaya sunulmaktadır. Kitabın bir diğer özgün yanı ise planlama, taslak oluşturma, gözden geçirme ve düzeltme ile ölçme ve değerlendirme aşamalarını yazma sürecinin temelinde yerleştirmesidir. Yazma sürecinin anılan aşamaları, bu kitapta birbirini destekleyen ve bütünleyen bir yaklaşımla tanıtılmıştır. Bu yönüyle söz konusu kitabın, Türkçe Öğretmenliği Lisans Programında yer alan “Yazma Eğitimi” dersinde yararlanılabilecek nitelikte olduğunu söylemek olanaklıdır. Ayrıca kitabın, hâlihazırda görev yapan ve bilgilerini güncelleyerek değişen koşullara ayak uydurmak isteyen Türkçe öğretmenlerine de katkı sunacağı açıktır.